

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

vydání časopisu Adiktologie, které máte právě v rukou, je věnováno aktuálním otázkám souvisejícím s užíváním alkoholu. Spektrum článků je velmi široké a číslo vznikalo postupně během druhé poloviny minulého roku a prvního čtvrtletí roku letošního. Velký dík patří jeho hostující editoři PhDr. Lence Šťastné, Ph.D., která mu věnovala mimořádnou péči a pozornost při výběru témat i autorů a pomáhala při zpracování rukopisů z hlediska tematického vyvážení a udržení nastavené dobré úrovně posledních ročníků. Dozvíte se tak zajímavé údaje z epidemiologie a můžete – spolu s autory článků – uvažovat o jejich konsekvencích klinických či se na ně podívat z hlediska společenských nákladů a z perspektivy kriminologické. Dočtete se, jaká je dnešní situace svépomocných skupin a také jejich přesahy do oblasti intervencí zdravotních, sociálních a aktivit „harm reduction“. Přístupu „harm reduction“ (dále též HR) k užívání alkoholu je věnován také samostatný článek přinášející přehled používaných aktivit v oblasti snižování poškození způsobených užíváním alkoholu, o které se dříve v souvislosti s HR uvažovalo mnohem méně než v souvislosti s nelegálními drogami. Přitom řada typických HR aktivit, resp. postupů, se v adiktologii používá dlouhou dobu a používají ji ve svých terapeutických intervencích klasická zařízení pro léčbu závislostí. Příkladem může být apolinářský „30denní test“ (autorů Randák, Víchová) využívaný k selfmonitoringu pití alkoholu a následné terapeutické práci. Podobnou diagnosticko-terapeutickou metodu používají A kluby ČR o.p.s., které „nabízejí a poskytují spektrum služeb jak osobám ohroženým rizikovým chováním, tak osobám, které se již rizikově chovají (např. zneužívání alkoholu)“, jak se lze dozvědět na jejich webu. Ten se vám také objeví jako první nabídka, pokud si zadáte heslo „harm reduction“ do vyhledávače Seznam.cz (duben 2012). Český Google vám jako první při tomto zadání nabídne stránky Národního monitorovacího střediska pro drogy. Vypadá to, jakoby originální český vyhledávač vlastenecky preferoval HR postupy u škodlivého užívání alkoholu, které je v ČR podstatně rozšířenější než škodlivé užívání nelegálních drog. Na webu Národního monitorovacího střediska pro alkohol nenajdete dosud¹ o HR v souvislosti alkoholem žádnou informaci.

1/ Duben 2012.

Společnost pro návykové nemoci ČLS JEP (SNN) tématu snižování, resp. minimalizace poškození u osob, které konzumují alkohol, věnuje dlouhodobě pozornost. Naposledy bylo toto téma na programu „Purkyňky“ SNN v září 2011 („Kontrolované pití“) a problematice HR (u legálních i nelegálních drog) se budou věnovat také přednášející na letošní AT konferenci SNN ČLS JEP na Seči. Kromě jiného např. v rámci střeďečních odpoledních sympozií: prvního, které se mj. bude věnovat problematice snižování poškození u alkoholu, a druhého – o substituční léčbě, která je (z širšího pohledu) rovněž řazena mezi HR postupy. Snižování poškození způsobeného konzumací alkoholu souvisí bezprostředně se snížením/snižováním množství konzumovaného alkoholu. Snižování konzumace u lidí škodlivě/problémově pijících alkohol je v současnosti vnímáno jako legitimní cíl léčby (pokud je používán lege artis postup) nejen v případě těch, kteří se dosud nerozhodli pro úplnou abstinenci od alkoholu, ale i u těch, kteří to vůbec nemají v plánu, přitom však chtějí svoji situaci řešit. Řada států zařadila strategii snižování konzumace alkoholu mezi podporované postupy a také výzkum v této oblasti pokročil. Na XX. kongresu Evropské psychiatrické asociace (EPA), který se konal začátkem března 2012 v Praze, byly poprvé prezentovány výsledky klinických studií zkoumajících léčebné postupy využívající psychologickou intervenci podpořenou podáváním nalme-fenu – modulátoru mozkových opioidních receptorů. V této souvislosti byl na pražském kongresu EPA 2012 představen nový koncept léčby alkoholizmu, který umožňuje snížit počet dní tzv. těžkého pití a také významně omezit množství konzumovaného alkoholu u závislých, kteří se chtějí léčit. SNN ČLS JEP a časopis Adiktologie se snaží věnovat těmto trendům odpovídající pozornost, proto jsme (v rámci zmíněných sympozií v programovém bloku „Jak se přenáší věda do praxe?“) zařadili téma do programu letošní XVIII. konference Společnosti pro návykové nemoci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně.

Rádi bychom, aby toto číslo navázalo na minulý ročník časopisu, v rámci kterého jsme začali alkoholu věnovat cíleně větší pozornost. Je výsledkem práce, která má vztah k několika paralelně běžícím tématům. Jedním z nich byl

překlad Strategie WHO věnované alkoholové politice². S tím velmi úzce souvisí akvity týkající se preventivních programů zaměřených na alkohol, časné diagnostiky a intervence a zejména pak diskuse spojená se současným prvním uceleným polistopadovým návrhem sítě služeb v oboru adiktologie. Právě tento dokument, který můžete nalézt na stránkách Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP, se stane středobodem diskuse na letošní AT konferenci na Seči. Jeho součástí je představení koncepčního návrhu integ-

rované ambulantní i lůžkové péče, který by se měl stát základem pro uvažovanou rekonstrukci sítě adiktologických služeb v naší zemi. Ta by měla mj. alespoň zčásti řešit aktuální neutěšenou situaci v oblasti zdravotní a sociální péče o uživatele alkoholu. Snad bude současně toto číslo Adiktologie zdrojem cenné inspirace pro další diskusi.

V Praze 17. dubna 2012

Prim. MUDr. Petr Popov, předseda SNN ČLS JEP
Prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., šéfredaktor časopisu
Doc. PhDr. Michal Miovský, Ph.D.,
zástupce šéfredaktora časopisu

2/ SZO (2011). Globální strategie pro omezování škodlivého užívání alkoholu. (Translated from WHO (2010). Global strategy to reduce the harmful use of alcohol. Geneva: World Health Organisation.) *Adiktologie*, (11)1, 20–37.